

Neuitatul poet SEBASTIAN COSTIN

În cifre seci, viața lui Sebastian Costin s-a desfășurat între 12 septembrie 1939 - 30 noiembrie 1997. A fost prozator, poet, traducător din ebraică în română. S-a născut la Galați, a studiat Filologia la București. A fost secretar literar al Teatrului din Galați, redactor la Studioul Cinematografic București ș.a. În 1973 face Alia, fiind în Israel jurnalist, traducător, evident, poet. A fost și redactor la Radio Israel. A publicat volumul de versuri *Femios* (Ed. Tineretului, 1962), apoi romane polițiste, cu Ion Maximilian. În 1975, la Tel Aviv, publică volumul *Sunete ebraice*, cu traduceri din Bialik, Rahel, Leo Goldberg ș.a., apoi *La marginea cerului*, cu poeme a 50 de autori israelieni (prefața: Șlomo Lais), volum republicat în 1992, la Ed. Cartea Românească. Continuă să publice traduceri din Dan Paghis, Nathan Zah, Y. Amihai. În 1997, la Ed. Eminescu, apare volumul de versuri *Pădurea de aer*, iar în 2002, *Poeme de o zi*, tot la Ed. Eminescu.

În *Dictionarul neconvențional*, Al. Mirodan citează în întregime *Balada din Far West*, scrisă în maniera lui Radu Stanca, la rândul său un mare poet, redescoperit după 1980. Poemul se încheia astfel: „S-a nnoptat. Pământu-i rece. Mai avem de apărut / un ocean de clipe contra catastrofei ce ne soarbe / și n-avem decât o pușcă, Jimmy, bietul meu băiat / și noi doi nu știm să tragem, și cartușele sunt oarbe”. Începând cu primul volum, Sebastian Costin este un poet tragic, cu licăriri de umor reținut, scrierea este frumoasă, cantabilă. „Să fie lăudat apusul / ne prelungește umbrele pe lac”... „De-aceea vârful de compas / în carnea limpezită doare”... „Neliniștitul gol de timp / lăsat de ultima scădere”... „Fantomele tălpilor mele”... „Îmi pare că mi-a rețezat / arpile decolorate”... „și strigătele tale în vaier or să treacă / și cântecul o va înlăntui / înstrăinând-o iarăși, ca încă o lthacă / un țărnam la care nu vei reveni”... „Pe țărnam se sting în chinuri înecații / smulși din adâncuri, fără voia lor”.

Este cert că optimismul neted, robustețea insensibilă sunt opuse existenței lui Costin. Influențat de Tudor George, care i-a făcut și portretul în peniță, Sebastian Costin nu este un manierist, nu alegă după forme prestabilite, între mesaj și expresie există o valență dublă. Poetul știe să se revolte, nu se îmbată cu vorbe: „Cine nu-mi poate auzi întrebările / îmi urlă răspunsuri”. Poemul *Prințul nopții* este un remarcabil „Hamlet” modern. „Poemele de-o zi” sunt scrise sub impresia evenimentelor din Israel, evenimente cotidiene ori istorice. Disperarea îl face să exclame: „Tu, faraon din sufletele noastre / Trimite-ne poporul înapoi”. Poate că un „Credo” este acesta: „E ziua a noua. E seară / Și ochii feștilor sunt goi / Și nu sunt minuni în afară / Și templul se mută în noi”.

BORIS MARIAN

O evocare: profesorul SOLOMON VAIMBERG

Prof. dr. Solomon Vaimberg s-a născut la 20 octombrie 1930, la Galați, într-o familie evreiască, care i-a dat din fragedă copilărie o educație iudaică și o înclinație spre studiu. A suferit, alături de familie, discriminările și persecuțiile rasiale din timpul regimului antonescian de tristă amintire. În liceu s-a evidențiat ca un elev silitor, avid să cunoască cât mai mult, dar în același timp dispus să ajute pe colegii care învățau mai greu. A terminat Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați cu nota maximă și a urmat cursurile universitare, absolvind cu brio

Facultatea de Litere, specializându-se în limba rusă și în limbile slave.

A servit cu devotament școala universitară românească, mai întâi ca asistent, apoi ca lector și conferențiar și, în final, ca profesor, dovedindu-se un excelent pedagog. De-a lungul anilor, a abordat și predat o mulțime de probleme lingvistice, legate de studiul limbii ruse și al limbilor slave. A fost un excelent cercetător lingvist, cu peste 200 de comunicări la Congrese internaționale, a realizat numeroase studii cuprinse în volume, impunându-se în lumea științifică din țară și de peste hotare. La Catedra de slavistică era iubit și prețuit pentru cunoștințele sale aprofundate, pentru bunătatea și înțelegerea sufletului uman.

Ca om de cultură, a colaborat neobosit cu diferite articole la „*Revista Culturii Mozaic*” și, apoi, cu articole și rubrica „*Calendar*” la revista „*Realitatea Evreiască*”.

A încetat din viață, după o scurtă suferință, la data de 5 octombrie 2000. Din nefericire, n-a mai apucat să se bucure de realizările fiicei sale, Livia, care a terminat facultatea după decesul său și care s-a căsătorit cu inginerul Sorin Rosen – actualul Rabin Shlomo Sorin Rosen -, dând naștere la doi copii frumoși: Shiri și Ariel.

Familia, colegii și prietenii, foștii studenți și profesorii de la Universitate păstrează o luminoasă amintire pentru soțul, tatăl, cercetătorul, profesorul și minunatul OM de omenie, care a fost prof. dr. Solomon Vaimberg (z.l.).

Ing. MOSES JEROME

POȘTA REDACȚIEI

Propuneri de îmbunătățire a activității Comunității Evreilor din BOTOȘANI

Domnul **IANCU RAPAPORT**, din Botoșani, ne-a prezentat, într-o scrisoare detaliată adresată revistei, o serie de propuneri privind îmbunătățirea activității Comunității, respectiv a părții ei spirituale, în condițiile în care numărul membrilor este mic și posibilitățile materiale - reduse. Domnia-sa și-a manifestat regretul că în Botoșani nu s-a ținut, de peste 15 ani, nici o conferință pe teme iudaice de către un delegat trimis din București de către F.C.E.R., că de peste 15 ani T.E.S. nu a fost în turneu în acest oraș și că multe activități culturale și artistice desfășurate în București au ocolit Botoșaniul. De asemenea, semnatarul scrisorii se plânge de desființarea bibliotecii de împrumut care funcționa în cartierul evreiesc al orașului, iar dintre cărțile trimise de la Editura Hasefer se cumpără puține exemplare, din lipsă de fonduri.

Pentru contracararea situației descrise, domnul Rapaport vine cu o serie de propuneri concrete și realizabile. Astfel, el arată că „prin dotarea Comunității cu un videoplayer, s-ar putea prezenta membrilor casetele video trimise de F.C.E.R. cu înregistrări de spectacole și filme artistice evreiești, inclusiv înregistrări ale pieselor de teatru ale T.E.S., spectacole de Purim etc.”. Pentru a forma o bibliotecă de împrumut, domnia-sa propune ca aceasta să fie realizată prin donarea de către Editura Hasefer a unui exemplar din fiecare titlu editat. „Am credința că și unii dintre membrii comunității noastre ar dăruia un număr de cărți, după cum și eu sunt dispus să ofer mai multe volume ale unor autori evrei, clasici și moderni... Federația ar putea să ne trimită copii xerox ale conferințelor, extrem de interesante, ce se țin cu regularitate la București, iar aici se va găsi cineva care să le prezinte...”, mai scrie semnatarul scrisorii.

Referindu-se la alte aspecte ale vieții comunitare din Botoșani, dl Rapaport apreciază spiritul democratic în care au fost organizate anul trecut alegerile, dar cere ca „tot în spirit democratic, noul comitet ales să prezinte, trimestrial sau semestrial, dări de seamă asupra activității depuse, prilej cu care membrii de rând ar avea posibilitatea să-și exprime opiniile. Acestea se pot organiza concomitent cu adunările pentru audierea unei conferințe sau vizionarea unei casete cu diferite manifestări artistice înregistrate”. În încheierea scrisorii, Iancu Rapaport își exprimă speranța că, cu ajutorul Federației, aceste propuneri vor fi puse în aplicare.

Invitație la BORSEC

Din Brăila, **IOSIF DUMITRA**, membru al Corului „Macabi”, ne trimite articolul: „Vino, prietene, la Borsec, nu vei regreta”, în care descrie frumusețile acestei stațiuni, exprimându-și regretul că atât de puțină lume vine la odihnă la vilele Federației. Semnatarul scrisorii zugrăvește minunatele priveliști ale Borsecului, bogăția naturii înconjurătoare, drumețiile care se pot face atât pe plan local, cât și în alte zone apropiate (Ceahlău, Lacul Roșu, Cheile Bicazului), efectele binefăcătoare ale apei și aerului „care măresc forța și vitalitatea omului, rezistența față de boli, îmbunătățesc sănătatea și longevitatea... Ozonul își exercită efectele binefăcătoare asupra omului în mod direct, intensificând circulația sângelui, reducând tensiunea și procesele inflamatorii, mărind pofta de mâncare”. Este o invitație tentantă a unei persoane care - așa cum arată în scrisoarea care însoțește articolul -, de ani de zile, vine în această stațiune și „dorește să facă cunoscut tuturor celor de aproape și celor de departe pulsul vieții evreiești aici, în inima Munților Călimani”.

Vizitele la cimitirele evreiești - o datorie de suflet

Correspondentul nostru, **I. SALATER**, a vizitat mormintele celor dragi care odihnesc în Cimitirul evreiesc din Adjud, așa cum se obișnuiește, în luna Elul, și a simțit nevoia să-și aștearnă simțămintele într-un poem, cu rugămintea de a publica ceea ce vom crede de cuviință. Selectăm un fragment - apel la neuitare: „[...] Departe, departe / E un vechi cimitir // În lumina aurie de toamnă / Tristețea îi dă un anume contur; / Gardu-i de sârmă, poarta nouă e deschisă / Dar nu e nimeni în jur”.

Aventura de-o viață a lui SZÁSZ JÁNOS (z.l.)

Scriitorul și poetul Szász (Spitzer) János s-a născut la Belgrad, la 14 iulie 1927. La această dată, pe care prietenii nu aveau cum să o uite, și-a început cariera de aventurier, în sensul general valabil (viața este, nu-i așa, o aventură pentru oricare dintre noi!), dar și într-un sens mai special, pe care îl ilustrează însăși biografia lui. Părinții, evrei așchenazi, se trăgeau din Banatul sârbesc - tatăl, iar mama - din Budapesta, deci din fosta Monarhie Austro-Ungară. În jurul anilor '30, tânărul familie se mută la Timișoara, unde își va petrece poezul copilăria și tinerețea sub oblăduirea atentă a tatălui, Spitzer Márton, mare iubitor de carte, el însuși scriitor amator. În timpul celui de-al doilea război mondial, din numeroasa familie a tatălui, care a rămas în Banatul sârbesc, dispar în Holocaust aproximativ 100 de membri. Banatul românesc rămâne mai ferit, deși la un moment dat - pentru orice eventualitate - familia se refugiază într-o mică stațiune montană.

În adolescență, Szász János simpatizează mai întâi cu sionismul, făcând parte din Hașomer Hațair, dar curând se lasă cucerit de ideile comunismului - lucru firesc pentru cei care au trecut prin ororile războiului și care au supraviețuit Holocaustului. Nu a negat de altfel niciodată simpatia sa pentru ideologiile în centrul cărora se află Omul, cu nevoile și aspirațiile sale, doar că pe parcursul formării sale (și ulterior, pe parcursul călătoriilor sale prin lume) a sesizat latura utopică a acestei ideologii. La Timișoara pune bazele „clubului” ATŪDESPI, format din tineri atrași de literatură și artă. Unii dintre ei chiar au îmbrățișat mai târziu profesia de jurnaliști, scriitori sau regizori, cum ar fi Adler Erik (jurnalist evreu, emigrat în Israel), Türkel (Turcu) Gheorghe (regizor de filme documentare și artistice), Deák Tamás (scriitor, jurnalist, eseist) și, în sfârșit, Spitzer Jonny, așa cum era cunoscut viitorul poet în acea vreme. La 16-17 ani îi apare primul volum de poezii, la o editură particulară. Tatăl îl incurajează să scrie, mama - mai pragmatică - îi cere să învețe mai întâi o meserie (chimist

textilist). Își începe ucenicia în ale meseriei, dar, mânat de firea sa rebelă și ambițioasă, „dezertează”, plecând în 1947 la Cluj, unde face studii de filologie. L-a avut ca profesor pe filosoful marxist, sociologul și eseistul de renume, Gaál Gábor. Sub îndrumarea lui, începe să colaboreze la revista săptămânală de cultură „Utunk”, ajungând secretar de redacție, apoi redactor șef-adjunct. În 1957, se mută la București, unde lucrează ca redactor de rubrică la cotidianul „Előre”. Între anii 1968-1977, îndeplinește funcția de secretar al Uniunii Scriitorilor din România, în principal pentru problemele scriitorilor proveniți din rândul minorităților naționale. În această perioadă călătorește și scrie mult. Face parte din generația care, după cel de-al doilea război mondial, în euforia generală, a îmbrățișat ca un nou început „realismul socialist”, la care renunță destul de repede, la sfârșitul anilor '50 - mijlocul anilor '60. A preferat, la maturitate, publicistica scurtă, cu accente puse exact unde se cereau acestea și care se structurau asemenea unor semne de exclamație sau mai degrabă ca semne de întrebare retorică. Nu existau pentru el teme mărunte. De la lingvistică până la sport, era dispus să dezbate orice problemă, foarte colorat și pertinent, aceste discuții devenind mici prelegeri ale tematicii respective.

A fost distins cu: *Pulitzer*-ul unguresc (Budapesta, 1995); Premiul pentru întreaga operă, decernat de Asociația Ziariștilor Maghiari din România (1994); Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1979).

A publicat șase volume de poezii, trei romane, nuvele și eseuri. Ar fi dorit să-și scrie autobiografia folosind lunile anului, în care să sintetizeze evenimentele importante ale vieții sale în 13 volume, fiecare dedicat unei singure luni următoare pe parcursul vieții sale. A reușit să finalizeze doar trei luni: ianuarie, mai și noiembrie. Când l-a lăsat vederea și și-a dat seama că nu-și poate finaliza proiectul, a început să dicteze „Spicuri din greșelile mele”, operă rămasă de asemenea nefinalizată, din care nu aflăm, din păcate, ce a considerat să fi fost greșelile ale sale. Astfel, rămânem - cum i-ar fi plăcut să știe - cu semne de întrebare, așa că ne vom întreba mereu și probabil le vom și repeta. A murit în 2006.

AGNES MAJTENYI